

RLB666

KONEC SVĚTA

PODZIM 2012

**1. Konec světa ve starověkém
Středomoří**

NEZBYTNÉ TERMINOLOGICKÉ MINIMUM...

- **Kosmogonie/antropogonie**
 - Nauka o stvoření světa/člověka
 - **Kosmologie**
 - Nauka o podobě světa a jeho uspořádání (kosmos = lad vs. chaos)
 - **Eschatologie**
 - Nauka o konci světa (*ta eschata* – poslední věci)
 - **Soteriologie**
 - Nauka o dosažení „záchrany“/“spásy“
-

KONEC SVĚTA V ŘECKÉM A ŘÍMSKÉM NÁBOŽENSTVÍ

- (Překvapivý) nezájem o tuto problematiku
- Absence univerzálního kosmogonického/kosmologického mýtu
 - Lokální perspektiva (vznik národů a měst)
- Platónská filosofie (hmota existuje od věčnosti)

POSMRTNÝ OSUD ČLOVĚKA

- Po smrti těla odchází duše do podsvětí
 - Zde přežívá v podobě „stínu“ (velmi bezútěšná forma existence)
 - Žádná „spása“ v křesťanském slova smyslu
- Řešení praktických problémů
 - Zajištění řádného pohřbu
 - Pravidelné uctívání předků

MÍSTOPIS PODSVĚTÍ

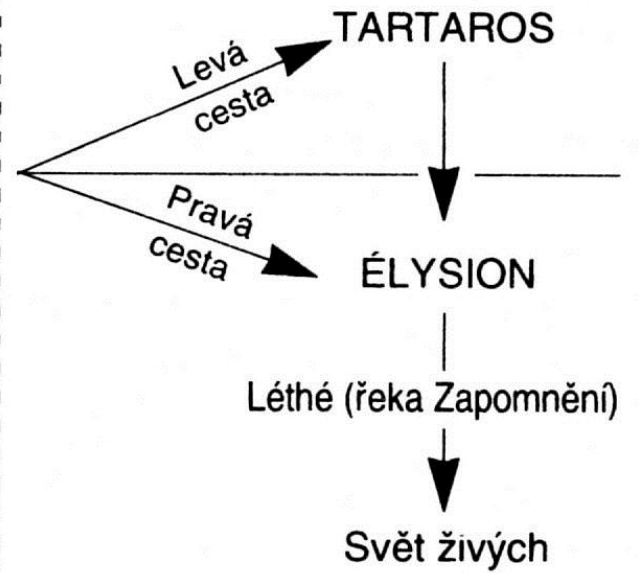
Přechod
ze světa
živých
do říše
mrtvých

Místo
pobytu
nepohřbených
mrtvých

Acherón
(nebo
Styx)

Pole
nářků
(*campi
lugentes*)

Nejzazší
nivy
(*ultima
arva*)

Léthé (řeka Zapomnění)

Svět živých

POSMRTNÝ OSUD ČLOVĚKA

- Postupné prosazení představy, že osud zemřelého může být zlepšen zasvěcením do některého z mystérií
 - Eleusínská mystéria, orfická mystéria atd.
 - Mýtus o Démétře a Persefoně; mýtus o Dionýsovi Zagreovi
 - „VIP oddělení“ v podsvětí; blažená existence a věčné slavení mystérií v blízkosti božstev

ZOROASTRISMUS

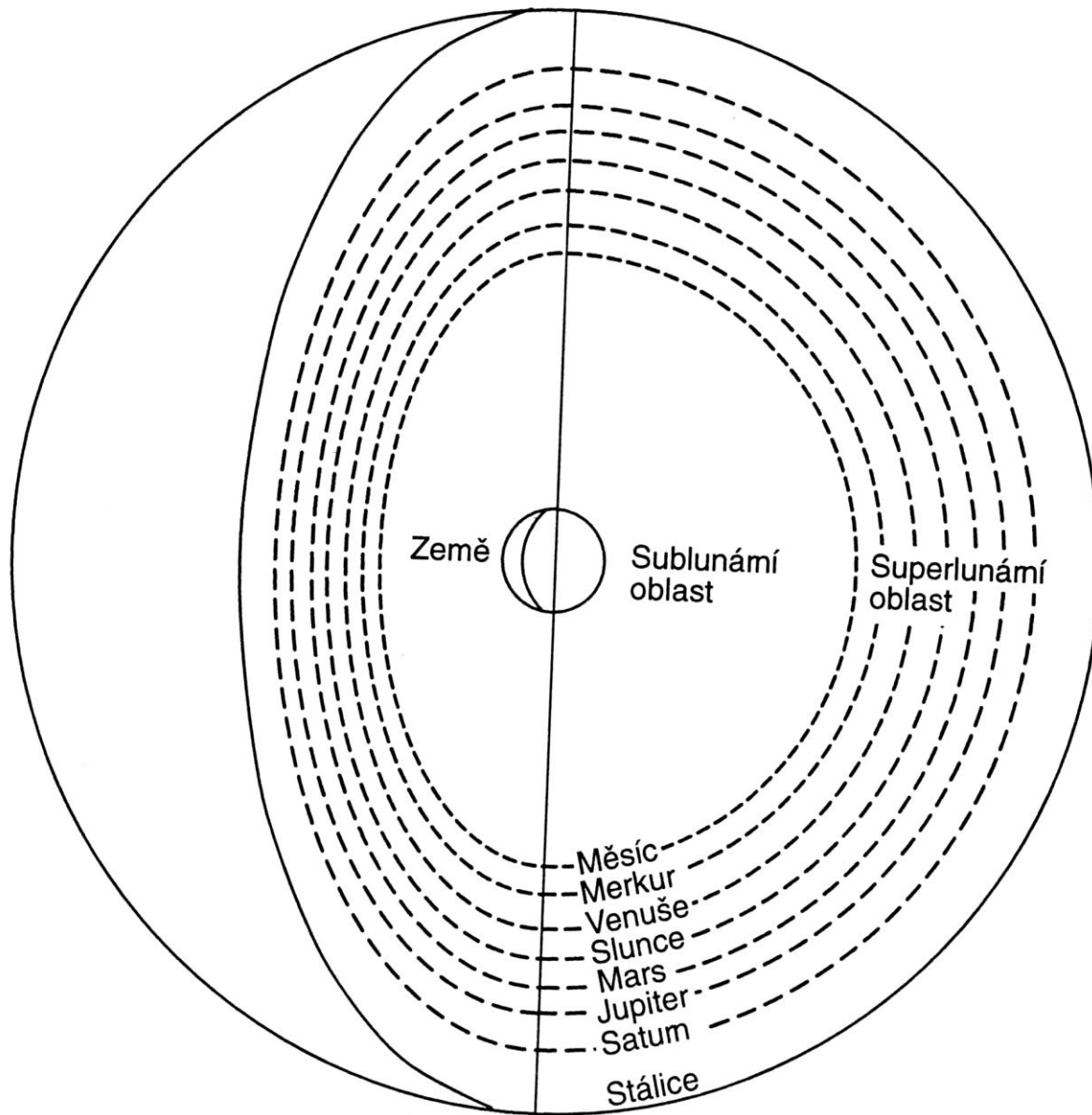
- Zoroastrismus (podle proroka Zarathuštry, řec. Zoroastra)
- Dualistický systém – věčný souboj dvou principů
 - **Ahura Mazda** (Bůh světla a pravdy)
 - Ameša spentas (šestice personifikovaných dobrých principů)
 - **Ahriman** (Bůh temnoty a lži) a jeho „démoni“

ZOROASTRISMUS

- Svět je stvořen Ahura Mazdou, je však „pokažen“ Ahrimanem
 - Souboj mezi vyznavači pravdy (zoroastrovci) a lži (ostatní národy nebo nepřátelské skupiny)
 - Tento boj je časově omezen
 - *Činvat* (most posledního soudu)
 - *Frašegird* (ohnivý konec světa, jeho očištění a znovuuustavení; vzkříšení spravedlivých)

KONCE SVĚTA V POZDNÍ ANTICE

- Gnosticismus (nábožensko-filosofický proud)
- Souvisí se změnou kosmologického pojetí světa
 - V archaickém a klasickém období (**trojdomý kosmos**: Olymp (bohové), země (lidé), podsvětí (podsvětní bohové/zemřelí))
 - Od období helénistického (**ptolemaiovský model kosmu**): bohové nesídlí v sublunární sféře

GNOSTICISMUS

- Dualistický systém
 - Nejvyšší Bůh (zcela duchovní)
 - Démonická hmota
 - Svět vzniká v důsledku omylu („kosmická katastrofa“) nebo vzpoury nižších božských sil (emanací)
 - Démiurgos, archonti atd.
-

GNOSTICISMUS

- Člověk – božská jiskra uvězněná v těle
 - Tři typy lidí (pneumatici, psychici a hylikové)
 - Vysvobozování částech světla ze zajetí hmoty
- K tomu, aby člověk našel cestu ke „spáse“, je třeba, aby obdržel zjevené Poznání (*gnósis*)
 - Pochází od Nejvyššího boha a je zjeveno jeho poslem
 - Ježíš Kristus, Seth atd.
 - Reinterpretace knihy Genesis (Had jako kladný hrdina, Jahve jako démiurg)

MANICHEISMUS

- Poslední velký gnostický systém (3. století n.l. až 16. století n.l.)
- **Mání** – zakladatel a „pečeť proroků“
- Dualistický náboženský systém – specifická forma křesťanství s prvky perské náboženské tradice
 - Dva principy (Převeliký Otec a Král temnoty)
 - Tři časy

MANICHEISMUS

- Svět je stvořen jako součást plánu porážky temnoty
 - Oběť Prvního člověka
 - „Otrávení“ temnoty světlem
 - Sbírání světla – stěžejní úkol manichejské církve
 - Dokonalí (*perfecti*) a posluchači (*auditores*)

MANICHEISMUS

- Přinášení jídla (vegetariánského) a jeho obětování
Tělo dokonalých jako nástroj vysvobození částic světla
 - Měsíční a sluneční kanál
- Po vysvobození všech světelných částic svět zanikne
 - Dokonalé a trvalé oddělení dvou principů